

Aanpak ongerioleerde lozingen in Utrecht

De gemeente Utrecht en Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden gaan gezamenlijk de circa 250 ongerioleerde lozingen binnen de bebouwde kom van Utrecht aanpakken. Het gaat om lozingen uit moeilijk aansluitbare objecten, zoals forten, werfkelders, woonschepen en monumentale grachtenpanden.

Door het historische karakter van de binnenstad en de onmogelijkheid om vrijverval-riolen in straten met werfkelders aan te brengen, is creativiteit bij het bedenken van oplossingen voor deze laatste lozingen noodzakelijk. Door onduidelijkheden over de bevoegdheden en door de naar verwachting hoge kosten voor het aansluiten op de riolering zijn deze lozingen jarenlang een bron van discussie geweest tussen gemeente en waterschap. De wens om er toch gezamenlijk uit te komen én een gedegen juridisch onderzoek hebben sterk aan de nu onlangs gesloten overeenkomst bijgedragen.

Bevoegdheden

De gemeente heeft binnen de bebouwde kom de plicht om de riolering binnen 40 meter afstand van de perceelsgrens te brengen. Hierover is nooit discussie geweest. De discussie ging over de verplichting tot aansluiting die de particulier vervolgens heeft. Gezien de hoge kosten van de laatste 250 aansluitingen ligt deze vraag ook voor de hand. De Universiteit Utrecht (Centrum voor Omgevingsrecht en Beleid / NILOS) heeft op verzoek van beide partijen onderzocht welke wettelijke grondslagen binnen

de bebouwde kom bestaan voor het verplichten van aansluiten op de riolering.

- Uit dit onderzoek blijkt dat:
- drijvende objecten, zoals woonschepen en woonarken, buiten de Woningwet vallen en daardoor ook buiten het Bouwbesluit, zodat aansluiting niet door de gemeente kan worden afgedwongen;
 - Het waterschap kan vanuit het Lozingenbesluit Wvo huishoudelijk afvalwater de lozingen van de drijvende objecten verbieden, maar kan geen aansluiting op de riolering afdwingen;
 - Onder het Bouwbesluit dient de gemeente ook met een uit gezondheidsoogpunt gelijkwaardige voorziening genoegen te nemen (zelfs als de riolering binnen 40 meter afstand is gebracht!);
 - Handhaving van het Bouwbesluit (en ook van het Lozingenbesluit) om aansluiting af te dwingen (of een lozing te verbieden) is alleen rechtmatig als de kosten opwegen tegen het te verwachten rendement;
 - Vanuit het beginsel van de gelijkheid van openbare lasten dienen de kosten van aansluiting te worden vergeleken met de kosten van aansluiting voor andere gevallen en zullen (betekenisvolle) hogere kosten voor rekening van de handhaver komen.

Samengevat eist het Lozingenbesluit dat de lozingen worden opgeheven, is naast aansluiten op de riolering een alternatieve oplossing ook binnen de bebouwde kom verdedigbaar, kunnen zowel waterschap als gemeente als bevoegd gezag optreden en dient de overheid de particulier te beschermen voor excessief hoge kosten van de aansluiting.

Duidelijkheid richting particulier

Besloten is om gezamenlijk een bedrag bijeen te brengen waarvan de aansluitingen op de riolering of eventuele alternatieven (bijvoorbeeld composttoiletten of IBA's) kunnen worden gefinancierd. Daarbij is uitgegaan van een maximumbedrag per aansluiting, waarboven aansluiting maatschappelijk onverantwoord wordt geacht. Inpandige aanpassingen blijven de verantwoordelijkheid van de particulier, tot een maximum van 5.000 euro. De voor werfkelders en woonschepen benodigde pomp om het hoogteverschil naar de riolering te overbruggen, wordt door gemeente en waterschap gefinancierd en vervolgens aan de particulier in beheer gegeven. De organisatie van woonbootbewoners in Utrecht is tevreden over deze aanpak en adviseert haar leden die ermee te maken krijgen, mee te doen.

Particulieren worden benaderd door een projectorganisatie die uit naam van gemeente en waterschap handelt. Een speciaal geselecteerd bureau voert een inventarisatie uit van de mogelijkheden per geval en brengt tevens de kosten van aansluiting op riolering en eventuele alternatieven in beeld. Bij particulieren die geen medewerking verlenen, zal handhaving plaatsvinden, waarbij alle kosten wél voor rekening van de particulier zullen komen. Bij de woonschepen zal het waterschap als handhaver optreden en de lozingen verbieden; bij alle overige percelen zal de gemeente de aansluiting op de riolering of een alternatieve voorziening afdwingen.

Verwacht wordt dat voor een aantal lozingen de kosten excessief zullen zijn (ook voor alternatieve voorzieningen, als deze al mogelijk zijn). De betrokken bestuurders krijgen dan de keuze voorgelegd wat met deze resterende lozingen dient te gebeuren. In 2006 zal het daadwerkelijk aansluiten op de riolering of alternatieve voorzieningen plaatsvinden. Voor het waterschap nadert dan het moment waarop nagenoeg alle ongerioleerde lozingen op het oppervlaktewater in het beheersgebied zijn opgeheven. Voor de gemeente blijven nog enkele ongerioleerde lozingen over, namelijk enkele woonschepen binnen de bebouwde kom die in water liggen dat beheerd wordt door Rijkswaterstaat en door Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht. Deze vallen buiten de gesloten samenwerkingsovereenkomst. 🗨️

Richard Doornekamp
(gemeente Utrecht)
Roel Bronda (Hoogheemraadschap
De Stichtse Rijnlanden)

